

ב וגדולה מזה וכו'. פירוש לא לנד שכן זה דלריכות ימים אלא אף זה שהמים נשמר על ידה. וכמו בית יוסף ואף על גב דיומא חביב לאדם אריכות ימים משמירת המים משום דלריכות ימים הוא גם נסתר ושמירת המים הוא גם נגלה שהמים נשמר שאלן

בהם מזוזה נזקקין והדר נבית שיש ט מוחה נזול קרי לשמירת בית גדול אי נמי משום דשמירת המים הוא הפך מנהג מלך של נשר ודס שהוא מצפניס ועבדיו משמרים אותו ממחן קרי ליה גדול עכ"ל ומירון האחרון הוא נכון. אבל לפע"ד נראה דהכי קאמר וגדול מזה דלא לנד שהבי"ה נותן לאדם שכרו על קיום מלוה זו דהיינו אריכות ימים הוא ונמי אלא אף זה דהמלוה עצמה היא שומרת ביתו שעל ידה נשמר בית המלך מכל היזק מה שאלן כן בשאר כל המלוות דאף על גב דנאמן הוא ימנך שישלם לאדם שכר לעמיד על קיום מלוותו מכל מקום אין מגיע לו שום הנאה וריות מגוף קיום המלוה בעצמה מה שאלן כן במלוה זו דליכא הנאה וריות מגוף המלוה עצמה שהבית נשמר על ידה וזה טקף לו על השכר שיתן לו הקב"ה על קיום המלוה כמו שנתון שכר על כל שאר קיום מלוותיו לפוס לערא אגרא (אטם סוף פ"ה):

רפו א ואלו הן וכו'. פירוש קמא דיומא (דף י"א) מניח בשערך אחד שערי בתים וכו' ופירש רש"י אחד שערי מדינות יש

מדינה מוקפת הרים וערים נכמה פרסאות ואין יולאין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר עכ"ל נראה דפירש ליה דאין לפרש שערי מדינות שערי עירות כמו עילם המדינה (דמל"ט ס ג) דפירושו

א(ה) ואלו הן המקומות שחייבים במזוזה אחד שערי בתים ושערי חצרות מדינות ועירות. נראה דפירש קמא דיומא (ב):

פרישה
 (ג) דכתיב דם נפשות אביונים נקיים כו'. פרמיה סימן ב' כתיב להאי קרא וברישא דענינא כתיב (פסוק ט-ל) למה מרסון) אלי כלכס פשעמס כי נלם ה' לשוא הכימי אם נביס וגו' עד גס כנפין נמלאו דס נפשות אביונים נקיים לא נמסרת מלאמס כי על כל אלה וגומר חן. ודרש שס בגמרא סד מאן דאמר בעון זילות ממו דכתיב גס כנפין נמלאו דס נפשות [אביונים] נקיים ואיכא מאן דאמר משום עון מוחה וליף מקרא דכתיב לא נמסרת מלאמס ופירש רש"י (רי"ה ממסרת) דהכי קאמר קרא לא נמסרת פזימיהן מלאמסיהן שלימין ממלוותי כי על כל אלה הכימס. ר"ל הנניס הנזכרס לפיל שאמר לשוא הכימי אם נביס וגו' ע"ש. אבל מלשון רבנו משמע שדרש מימס הנניס מדכתיב דס נפשות אביונים ולא מדכתיב לשוא הכימי אם נביס וגרלה לפרש דעטמו משום דאלו ממאי דכתיב לשוא הכימי אם נביס לא נלמד שפיר שבעון מוחה של האנ ממו בניו הקטנים דלמא נביס הגדולים איירי והכי קאמר אל פווכמו ומתערעמו עלי על שהכימי והנמי נביס

וכ"ל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו וכו' וכן דרשו חכמים בעון מזוזה בניו ובנותיו בתים קטנים. פירוש ב' דשנת (לג):

ב וגדולה מזה שהבית נשמר על ידה וכו'. (וכל) [אולן] הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו קא"ל. ואף על גב דיומא חביב לאדם אריכות ימים משמירת המים. משום דלריכות ימים הוא גם נסתר ושמירת המים הוא גם נגלה שהמים נשמר שאלן בהם מזוזה נזקקין והדר נבית שיש ט מוחה נזול קרי לשמירת בית גדול. אי נמי משום דשמירת המים הוא הפך מנהג מלך של נשר ודס שהוא מצפניס ועבדיו משמרים אותו ממחן קרי ליה גדול: ומ"ש כמו שדרשו בפסוק ה' שופרך (תהלים קכ"א ה) סלך [בשר ודב] מבפנים וכו'. פירוש הקומן (לג): ז' ומ"ש ועל כן נתינתה בספח החיצון. שס אמר רבא מלוה להמחה בטפח הסמון לרשות הרבים מאי טעמא רבנן אמרי כדי שיפגע במוחה מיד רב מניחא מסורא אמר כי היכי דמנטריה ופירש רש"י כי היכי דמנטריה. לכל הבית מן המזוקין: ומ"ש ופכ"ל מקום לא יהא כוונת הפקייסה אלא לקיים מצות הבורא יתעלה שצונו עליה. זה דבר פשוט:

רפו פרטי רמזי דיניס המבוארים בזה הסימן

א-כא מקומות ושערים החייבים במזוזה והפטורים וקצת תנאים הצריכים להתחייב הבית במזוזה: [כב] השוכר בית והדר בפונדק מאימתי חייב במזוזה:

א ואלו הן המקומות שחייבים במזוזה (ב) אחד שערי

בה אם הוא פטור ממזוזה: [יח] פתח שמרחוב למרתף שמשחמשים בימי הבציר ופתח קטן דלא גבוה עשרה ולא רחב ארבעה יוצא מבית למרתף: [כא.א] פתח אחד וחלקו כעמוד בתים אם צריך שתי מזוחות: [כא.ב] שואל בית בחצרה לארץ: [כג] בית שכור מגוי: [א.ג] בית הפתוח לרחוב שדרים בו גרים ובית העצה:

א(ה) ואלו הן המדינות שחייבים במזוזה אחד שערי חצרות מדינות ועירות. נראה דפירש קמא דיומא (ב):

פרישה
 כי לא שלימס היו לפני נמלוט מוחה של (קיימטו) [קיימטו] הנניס אל (ממלחן דלמרי) [ממלחן דלמרי] דס נפשות [אביונים] נקיים אמי שפיר ט וק"ל: (ג) וגדולה מזה שהבית נשמר על ידה וכו'. זה לשון בית יוסף אולן הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו קא"ל. ואף על גב דיומא חביב לאדם אריכות ימים משמירת המים (אפ"ט) הרי קרי שמירת המים נגלה. ע"ה) משום דלריכות ימים הוא גם נסתר ושמירת המים הוא גם נגלה שהמים נשמר שאלן בהם מזוזה נזקקין והדר נבית שיש ט מוחה נזול קרי לשמירת בית גדול. אי נמי משום דשמירת המים הוא הפך מנהג מלך של נשר ודס שהוא מצפניס ועבדיו משמרים אותו ממחן קרי ליה גדול. (ואפשר דק"ל אדמך ונל למר לא זו שאין ממיס כשיש מוחה אלא אפ"ט אין נזוקין מה שאלן ק שאין שם מוחה דמיס כמו שכנס לפני זה. ע"ה):

רפו (ה) אחד שערי בתים ושערי חצרות. ואם עכו"ם דרס שם פטורין. אגודה (יומא פ"ה):

הגהות והערות
 ישמר צאתך וגו' (תהלים שס ח). וראה רש"י במנחות שפירש דמתיבת "ימין" ליטין דקרא איירי במזוזה. ועיין במהרש"א מנחות שם: [א] ואתם ישנים על מטותיכם" ליתא בגמרא דפנינו. וראה בירושלמי פאה פרק א הלכה א "ואנא שלחי" לך מילה דאת רמך לך והיא מנטרא לך: [ב] כ"ה הנוסח בגמרא. כטור בכמה נוסחאות קדמוניות איתא "בפתח" וכה"ה ברא"ש לפנינו הלכות קטנת הלכות מוחה סימן י', וכמערי יום טוב שם הגיה דצ"ל, בטפח:

ומ"ש ובית האשה ובית השותפין. גם זה נרייחא שם (פ"ג) עיר א' דהא מני נהדיא ואחד שערי עירות אלא שערי מדינות ממע ומקשי נמרא פשיטא ומשני מהו דמימא דמך ולא ביתה דמך ולא נמיהא קמ"ל ד' :

ב(א) ומ"ש ובית התבן ובית העצים ובית הבקר סתמא חייבין וכו'. שם (ע"א) מני רב כהנא קמיה דרב יהודה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האולרות פטורים מן המזוזה מפני שהנשים נאותות בהם ומאי נאותות רותלות א"ל רב יהודה טעמא דרותלות הא סתמא חייבין והמניא רפת צקר פטורה מן המזוזה אלא מאי נאותות מתקשטות והכי קתני אף על פי שהנשים מתקשטות צבן פטורים א"ל רב כהנא ושהנשים מתקשטות בהם פטורים והמניא רפת צקר פטורה מן המזוזה ושהנשים מתקשטות בה חייבת מזוזה אלא מאי אית לך למימר מתקשטות מנאי היא לדדי נמי סתמא מנאי היא ופירש רש"י מאי נאותות רותלות. נאותות לשון הגאה ומשום דמקום גנאי הוא שעומדות שם ערומות אין כבוד שמים להיות שם מזוזה: אף על פי שהנשים מתקשטות. שם נבשמים ופלקא דעתך אמניא דירה היא אשמעינן ללא דירה היא: והר"ף (ה"ל מזוזה ו:)

כתב סמ"ק רב כהנא ט' וכן כתב הר"ש (הלכות מזוזה ס' טו) וקיים זה ודלא כמו שכתב הרמב"ם (מזוזה פ"ו ה"ז) דדוקא כשהנשים מתקשטות בהן י' :

א(ב) [ברק הבית] ומה שכתב ובית השותפין. בפרק ראשית הגז (חולין קל"ה): ומ"ש בית האשה. בטוף פרקא קמא דקידושין (ל"ה):

בפרק ראשית הגז (שם) אהא דאמרינן אלא ביתך למה לי כתב הרשב"א (שם ד"ה ליפרוק) ואם תאמר אמאי לא אמרינן ביתך למעוטי שותפות דגוי

כיון דהגרים יעלה נדליא ויבזה ואם כן יהיו גורמין ציון לכתב יין שרף או שכר או מי דבש שקורין שענ"ק והגרים מלאים הבית בכל יום ורגילין ליקח מזוזה ונוהגין בהם מנהג ציון שאין לעשות

ב ומ"ש ובית האשה ובית השותפים. הכי איתא התם בלדך נרייחא ונמרא פריך פשיטא ומשני מהו דמימא דמך ולא ביתה דמך ולא נמיהא קמשמע לן ואימא הכי נמי אמר קרא למען ירבו ימיכם וימי בניכם גברי צעו חיי נשי לא צעו חיי ה' אלא ביתך למה לי לכדכנא דלמך רבא דרך בלמך וכי עקר איניש כרעיה דימיניה עקר ברשא:

ג ומ"ש ובית התבן ובית העצים ובית הבקר סתמא חייבין וכו'. שם הכי מני רב כהנא דדוקא כשרותלות פטורין משום דמקום

כנון בקראקא ובפרלאג שקבעו שערים ברותות היהודים ונסגרים נלינה ולא קבעו בהן מזוזה מעולם והיינו טעמא משום סכנה דעלילות המושל מזומנות תמיד על שונאי ישראל וכיוצא בה כתב מהר"א שטיין

בנאורו לסמ"ג (עשין כג, קו פ"ג) וכן כתב האגודה על שערי קהלות קלוניאל ושערי קהלת וירמיו"א עיין עליו פרק קמא דיומא ומביאו בית יוסף בסוף סימן זה. ועוד מטעם אחר אין עושין שם מזוזה

הקדוש. ומכאן למדנו כישראל החוכר חכירות מן הש"ס למכור יין שרף או שכר או מי דבש שקורין שענ"ק והגרים מלאים הבית בכל יום ורגילין ליקח מזוזה ונוהגין בהם מנהג ציון שאין לעשות

ב ומ"ש ובית האשה ובית השותפים. הכי איתא התם בלדך נרייחא ונמרא פריך פשיטא ומשני מהו דמימא דמך ולא ביתה דמך ולא נמיהא קמשמע לן ואימא הכי נמי אמר קרא למען ירבו ימיכם וימי בניכם גברי צעו חיי נשי לא צעו חיי ה' אלא ביתך למה לי לכדכנא דלמך רבא דרך בלמך וכי עקר איניש כרעיה דימיניה עקר ברשא:

ג ומ"ש ובית התבן ובית העצים ובית הבקר סתמא חייבין וכו'. שם הכי מני רב כהנא דדוקא כשרותלות פטורין משום דמקום

דרכי משה

רפו (א) במדרכי סוף פרק קמא דע"ז (ס"י תתי) ובהגהות דראשית הגז (ע"ג דף תשמ"א) דבית של ישראל וגוי בשותפות פטור ממזוזה. ובחידושי אגודה פרק קמא דיומא ה' כי בקהילות וירמ"ש"א לא היה מזוזה בשערי העיר ונתתי אל לבי וגם תלמיד אחד הזכיר לי מהני אבולי דמחוזאי (יומא יא.) דפטורי משום סכנה הכי נמי אחרי שהגויים דרים בתוכה ובית העצה תוך הרחוב פטור ה' :

פרישה

(א) אף שעשו כמין בית וכמ"ש נפרישה בסוף סימן קס"א (ח"מ ע"י ו) עיי"ש: (ובתבן. ר"ל בית המק. עכ"ה): (ד) ובית השותפין. פי' של ישראל אבל של ישראל ועכו"ם פטור: (ה) כולן חייבין. ולא אמרינן דמך ולא ביתה ולא נמיהא. ופריך שם נמרא דיומא דף י"א ואימא הכי נמי כתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם גברי צעו חיי נשי לא צעו חיי ה' אלא ביתך למה לי לדרך דמך ח' דרך דמך ח':

דרישה

רפו תנו רבנן (כ"ט קב.) המשכיר בית לחבירו על השוכר להביא מזוזה וכשהוא יוצא לא יטלנו בידו ויוצא ובעכו"ם נוטלה בידו ויוצא (וכן

הגהות והערות

רפו א' ראה ספר הניאל שם "בשושן הבירה אשר בעלים המדינה" וראה מגילה ב' ע"ב "עיר ועיר נמי לחלק בין שושן לשאר עירות": ב' אע"פ שהיו רובן ישראל. כן כתב רש"י שם: ג' ראה עירובין לט ע"א, מגילה ב' ע"ב, כתובות טו ע"א: ד' ראה ברק הבית שאחר ד"ה ומ"ש ובית, וכאן מקומו. (נרפס בהמשך בכל הרפוסים ע"פ ברק הבית דפו"ר): ה' הובא בבית יוסף סוף הסימן: ו' והוא הדין בעיירות שלנו שכולם הם של מלך ואף בעירו שאין כותי תוך הרחוב מכל מקום לא גרע משותפות כותי דפוטר דהרי היא מעבר לרוב כותים גם תמיד כותים נמצאים בתוכה אשר השערים משועבים להם. (שו"ת הרמ"א ס"י קלב אות ו'): ז' פשיטא, הני בעו חיי והני לא בעו חיי. ובמסכת קידושין ל' ע"א איתא כנוסח שהביא הבי"ח ואיירי שם באשה

גנאי הוא שעומדות שם ערומות ואין כבוד שמים להיות שם מזוזה
אלא סתמא חייבם דהוּ מקום דירה ודלא כדכר יתודה דפליג ואמר
דסתמא נמי פטורין דלאו דירה היא ואף על פי שהנשים מתקשטות
שם לא חשיב ליה דירה נכך אלא שפיר הוּ מקום דירה אפילו אינן

מתקשטות שם כל זמן שאין רוחות
שם וכן פסקו הר"ף והרא"ש ודלא
כמו שכתב הרמב"ם דדוקא
כשהנשים מתקשטות בהן הוּ מקום
דירה דפסק כרז יהודה דסתמא
פטורין. ואף על גב דנכך נתימא
דכר כהנא חייב דת האולרות לא
נקט לה רבינו משום דכנר כמז
נתימא האולרות מן ושמן דחייבם
בסתמא והא דפטורין כשהנשים
רוחנות בהן ממילא ידעינן לה דלא

עדיף בית האולרות מבית התבן ובית העצים דפטורין מטעמא דגנאי
היא וכו' דמאי שנא הא מהא: ואם חלמך לפי זה אם כן למה
ליה לרבינו למינקט בית הנבקר הא כנר כמז נתימא רפה נבקר יש
לומר דרפה נבקר אינו בית הנבקר דבית הנבקר הוא עשוי לנבקר אבל
אין מעמידין בו נהמות נבציעות ונשים רוחות ו אכל רפה נבקר
משמע שעומדות בו נבקר נבציעות והוא מלוכלך ככל הנבקר ואין
הנשים רוחות בו ומשום הכי נתימא כמז רבינו רפה נבקר דחייבין
ואין שם נד לפטרו וכאן נתימא כמז בית הנבקר דאיכא נד לפטרו
ממזוזה דהיינו דסתמא חייבם אכל כשרוחות בו נשים פטורים

דאמרינן בכל הני דלעיל ז' נראה לי משום דמזוזה חובת הדור היא (פסחים
ד.) ולשמירה עשויה ואפילו בשותפות דע"א ישראל הדור בה צריך שמירה
עכ"ל ח. והכי נקטינן ולא כדברי המרדכי שכתב שם (סי' חשם-חשמא) שהוא
פטור [עד כאן]:

(בג) כתב סמ"ג (עשין כג, קו
ע"ג) גרסינן בפרק קמא
דיומא (יא:) תני רב שמואל בר
יהודה קמיה דרבא ששה שערים
פטורים מן המזוזה בית התבן וכו'
ובית האולרות. וחולק גאולרות על
ברייתא דהתם בסמוך דקמיה אבד
שערי צמס וכו' האולרות מן ושמן
חייבם במזוזה טו:]

(ו) [א] אלא אם כן הנשים רוחצות בהן אז הן
פטורין והרמב"ם כתב שאינן חייבין (ו) אלא אם
כן הנשים יושבות בו להתקשט אבל סתמא
פטורין ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב כסברא
ראשונה: ג— בית הכנסת של כפרים סתם
חייבין דסתמא דרים בה (ט) ושל כרכים אם יש
בה בית דירה לחזן חייב ואם לאו פטור. אבל
בית הכסא ובית המרחץ ובית הבורסקי ובית
הטבילה (ט) [ב] ובית הכנסת שאינן בה בית דירה

ג בית הכנסת של כפרים
סתם חייבים וכו'. שם טעמא
בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן הכנסת חייב במזוזה ושאלו זה בית
דירה רבי מאיר מחייב וחכמים פטורים: ופי"ש דש"כ כפרים
סתם חייבים. כן כתב הרמב"ם (שם ה"ו) וכן נראה מדברי הר"ף
והרא"ש ז"ל (ה"ל מזוזה סג): וכתב רבינו ירוחם (נתיב כל חלק ג,
קטע ע"ד) אותם נתיב כנסיות ובתי מדרשות שיש שם פתחים וז' לפנים
מו אחד פתוח לרשות הרבים או למצוי ואחד צפנים פתוח לעזרה
ובעזרה יש בית לשליח כבוד או לשמש שהפתח הראשון חייב ולא הפתח
שלפנים כי מהפתח שלפנים ולפנים אין בו בית דירה עכ"ל:

ממזוזה והיינו משום דרגילות הוא שגשים רוחות בו מה שאין כן ברפת נבקר. ומכאן משונה להרמב"ם שכתב דדוקא כשהנשים מתקשטות
בו חייבם דהא רפת נבקר כיון שמלוכלך ככל אין הנשים מתקשטות בהן ואפילו הכי הוּ מקום דירה וחייבין ונריך לדחוק ולומר דקפידא
ליה לרמב"ם דאף על פי דאין רוחות בו אפילו הכי מתקשטות בו לפי שעה אכל החוספות לשם (ד"ה והתימא) פירשו להדיא דנרפת נבקר
לא רוחות ולא מתקשטות עיי"ש. ואם חלמך כיון דרפת נבקר מלוכלך ככל אמאי חייבין במזוזה ומאי שנא מבית הכסא ובית המרחץ
ובורסקי ובית הטבילה דפטורין כיון שאינן עשוין לכבוד (יומא יא:) רפת נבקר ולולין נמי אינן עשוין לכבוד ויש לומר דשאינו רפת נבקר ולולין
אף על פי שהן מקום טעופת ואינן עשוין לכבוד מכל מקום לא נפיש וזהמתימא מה שאין כן בית הכסא והנך דדמי ליה דנפיש וזהמתימא
והכי אימא להדיא בגמרא (שם ע"א) בית הכסא וכו' פטורין משום דנפיש וזהמתימא:

ד בית הכנסת של כפרים וכו'. נתימא שם פליגי זה רבי מאיר וחכמים והלכה כחכמים דפטרי כשאין בהם בית דירה לחזן ופירש
רבינו דלא פליגי אלא בשל כרכים אכל בשל כפרים סתמא דרים זה אורחים דאין ידם משגת ליחד בית לאורחים וכן כתב הר"ף
והרא"ש והרמב"ם בהלכות מזוזה: ופי"ש אב"ש בית הכסא וכו'. בגמרא מפרש טעמא אף על גב דעשוי לדירה צעינן שיהיו עשוין
לדירת כבוד והני כיון דנפיש וזהמתימא אינן של דירת כבוד כדפרישית בסמוך:

פרישה

(ו) אלא אם כן הנשים רוחצות בהן וכו'. שכוין שעומדות שם ערומות אין כבוד שיהא מזוזה. ודוקא אלו אכל חדר ממש אפילו במקום שאי
ואשתו ינשים ומשמים שם (אין עומדין ערומים) חייבין במזוזה. ועיין דרישה: (ו) אלא אם כן הנשים יושבות בו להתקשט כו'. לאו חשיב
דירה: (ט) ושל כרכים אם יש בה בית דירה לחזן. נתיב הכנסת עלמה אכל אם דר בעזרה או פתח של בית הכנסת פטור: (ט) ובית
הכנסת שאין בה בית דירה לחזן. עיין דרישה:

דרישה

כתב רבינו בסימן רצ"א מעשה באחד שנטל בידו וקבר אשתו ובניו
[מעשה לסתור א"ר ששת] ארישא קאי "מאלפסי (ה"ל מזוזה ו): ולא
כר"י יג] הפטור השוכר בית מעכו"ם ממזוזה אפילו מדרבנן מדכתוב
ביתך ולא של עכו"ם יד. מורי ורבי (מהרש"ל בביאורו לטור): זה לשון
רמ"א (בסימן רפ"ז ע"ב) והוא מחשבות מהר"ל (סי' צד) עיי"ש. עכ"ה
המנהג שנתפשט במדינות אלו הרוכ העולם סומכין על מזוזה אחת
שעושין על פתח בתיהן ואינו נכון ואין להם על מה שיסמכו לכן
כל ירא שמים יתקן ביתו כדינו בכל הפתחים החייבים וכמו שנתבאר.
עד כאן: [א] אלא אם כן הנשים רוחצות בהן כו'.

ז' בחולין שם לענין ראשית הגז, תרומה, פאה וכבוד בהמה: ח' וכן אימא
כתוספות הרא"ש חולין שם ד"ה ביתך וכתב שם דאף שביית של אחר פטור
ממזוזה מכ"מ שותפות דגוי חייבת ואינו דומה לתרומה וכדו' משום דהנך מצוות
התלויות בקרקע. וראה מה שהקשה הגרע"א בגליון השי"ס יומא יא ע"ב. ועיין
עוד בחירושי הרישב"א שכת קלא ע"ב ד"ה הואיל בחי' הרישב"א שם ובחולין
שם ד"ה ואלא ברובא שם ד"ה אלא ובשורת רע"א סימן סו. ועיין במה שכתב
הבית יוסף להלו בבדק הבית חת דהיינו

הגהות והערות

יד' בהגהות מיימוניות אימא, ביתך ולא של אחרים. וטעם זה הוא לפטור
מדאורייתא אפילו בשוכר מישראל אלא דרבנן חייבו בשוכר מישראל בלבד ועיין
שם: טו' בברייתא בסמוך שם סע"א אימא גם רפת ומתבן ולפי"ז רב
שמואל חולק גם אהני, אלא שהסמ"ג לא גרס בההיא ברייתא, רפת לולין ומתבן.
וראה ברישב"א יומא יא ע"ב ד"ה חיובתא שכתב בשם רבוותא דבית התבן ובית
האוריות

שם בית שער אכסדרה וכו' פטורין מן המוזה וכו' אם היו בתים החייבין במוזה פתוחין למסוכות אלו חייבין במוזה

נשאלתי בבית שיש בו כמה בתים מהם בתים שדר בהם ישראל וממהם בתים שדר בהן עו"ג ויש פרוזדור שנכנסין בה לבתיהם ובהפרוזדור מונח כלים וכיו"ב אם פתח הפרוזדור חייב במוזה.

והנה בבית ישראל וגוי שותפין בו הוא מפורש ברמ"א סימן רפ"ז דפטור ממוזה והרשב"א פליג וס"ל דחייב מדלא חוקי בחולין ביהך למעט שותפות גויי אמנם פה יש ספק אחרי דביומא דף י"א אמרו הני אבולי דמחוזא מיט לא עבדו להו רבנן מוזהי ופרש"י שערי עיר ששמה מחוזא והיו רובן ישראל והנה אם סבר רש"י דביתך ממעט שותפות עו"ג מה לי אם מעוטו של עו"ג אינו ביתך ואם ביתך לא ממעט מה איכפת לן שרובה עו"ג הלא דירת ישראל עכ"פ חייבת במוזה ועמד ע"ז בשו"ת רעק"א אולם דברי רש"י מוכרחים דבירושלמי שם יומא פ"ק מיט דרבנן בשערך וכי בית דירה הן התיב ר' יוכי ב"ב והתניא בשערך לרבות שערי המדינה וכי בית דירה הן לא שבהן הן נכנסין לבית דירה הי"ג שבהן נכנסין לבית דירה אם כן חיובא דשערי מדינות ושערי עיירות דבהן עשוי שנכנסין בהן לבית דירה ואין חיובו מלד עלמו ואם כן תביט על מי מתייחס השער אם רובא ישראל אי"ב חשבת כחילו נכנסין לבית דירות ישראל בהן וחייבין במוזה ומקרי בשערך רבנן מיטעו"א כמאן דליתא דאטו איתו השער אינו נלך לבתי ישראל ומתייחס רק אל בתיהן אבל כי רובה עכו"ם הרי נכנסין בה לבתי דירות של עו"ג והוי כמו שער מדינה של גוים דארעא דרובא איתעבידא הך שערי וכמו דאמרו בסוף פרק כל כתיבי ארעא דרובה מחממי ארעא דרובה מדלקי כו' ויעו"ג כתובות דף מ"ה מבשערך דממע"ט שערי עכו"ם תלוי בעיר שרובה גוים דתו הוי שערי גוים הרי דברובא תלוי מלחא וכן גבי מוזה ודו"ק אבל בית שיעקר חיובו מלד עלמו שהוא בית דירה אטו כי דר בה הגוי אין דירתו ממעט דירת ישראל ולא מקרי ביתך אף כי דר עו"ג אחד בין עשרה ישראלים וזה ברור מלד וכיון שכן לפסק השו"ע בבית האולרות ובית העלים חייב במוזה אם כן מה שדר בה עו"ג בשמיט שמניח בה עלים ואולרותיו הוי בית לענין מוזה ותו לא מקרי ביתך דישראל אף אם עשרה ישראלים דרים בה אבל לשיטת רבינו דפוסק בבית העלים פטור מן המוזה ללא מקרי בית תו הוי הפרוזדור רק כמו בית שער ולא דר בה לא הגוי ולא הישראלים רק דהוי בית שער שבו נכנסין לבית דירה אם כן אם רובן הדרים בבתי ישראל הלא נכנסין בו דרך הבית שער ומקרי דמתייחס דהוי ב"ש לבתי הישראלים וחייב במוזה דבר תורה וזה ברור אם לא באופן דיש חשש סכנה כמו"ש הפוסקים ודו"ק

הלכה יג שהיא חובת "הכל" "תמיד" נ"ב אשילו נשים ואף כלילה.

הלכות ספר תורה.

ורא"ש תמכו אחאי לא מקיימין מלות כתיבת ס"ת כו"ז ואם יולאין בשותפות אין עיר שאין בה ס"ת עכ"ל ובאמת זה אינו נראה דאף אם נימא דיולאין בשל ס"ת בשותפות מדכתיב כתבו לכם מ"ז אם הוא בשותפות מי שאיט בר חיובא אינו יולאין דאף דהס"ה כשרי מ"מ אינו מקיים מלות כתיבת ס"ת ודהו כמו שהטו ס"ת ואי"ב חוינא דנשים מתנדבים בכתיבת

הם יעו"ג שך סימן ש"ב בתומ"ש ס"ק ד' ודברי חוספות בחולין דף ק"י ד"ה עליה שאלה כו' שכתוב דאין סתם שכירות ל' יום ל"ב-וכן פונדק השוכר או שאלו לנשואין ל' יום תוספתא מיעט הובאה בהלכות וברבינו ויעו"ג תוספות שבת ריש שאל

פרק ו

הלכה ב ואם יש בו כדי לרבע ד"א על ד"א בשוה אע"פ שהוא עגול או בעל חמש זוויות

דאף ע"ג דלגבי נגעים אינו מטמא בכ"ז בית מקריא רק דאיהמעט מקיר קירות וחייב במוזה.

שם ואצ"ל שאם הוי ארכו יותר על רחבו שננגעים גם כן מטמא כיון דאיכא קירקירות חייב במוזה.

הלכה ה היה מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה

פירוש אף שאין בו ד' ע"ד בקרוי מלטרף השליטו מקורה לשיעור ד' אמות דכן אמר פתחי שמיא פטורין מן המוזה זה דוקא כשהפתח בלא תקרה פטור אבל אם הפתח בתקרה חייב במוזה אע"פ שהבית אינו מקורה ועי"י פ"ב מה"ל שכנים היו כן נ"ל בדעת רבינו.

הלכה ו כל השערים שהיו במקדש כו' חוץ כו'

בתוספות תמכו אחאי לא חשיב נמי לשכת בית האבן שבה היה דירה לכהן השוקף הפרה וע"ש מה שהר"ט ונראה דבגמרא מפרש דפלגי ביה ר' יהודה ורבנן דרבנן סברי דירה בעי"כ שמה דירה ור' יהודה סבר לא שמה דירה הרי דאף ע"ג דדר מדעתו כיון דהוא מוכרח להיות בה חשיב לה בעי"כ ולא שמה דירה לכן נראה דגם לרבנן דוקא במקום שאנשים יכולים לבוא אליו חסוב ביה אבל לשכת בית האבן שאחיו הכהנים אינן טועין בו ואסור לבוא אליו איש זולתי הוא לבדו ודאי לא הוי דירה ודו"ק ויעו"ג רש"י עירובין דף ט"ז בדיה משום דהוי דירה שתשמישה לאויר כו' יעו"ש.

הלכה ז בית התבן בית הבקר כו' פטורין כו'

פסק כרב שמואל ב"י דהני קמ"י דרבא וכן אולא משנתנו בפרק משוח מלחמה דדריש אין לי אלא בית בית הבתן וכו"ב ובית האולרות ת"ל אשר בנה מכל מקום הרי נלדין דבני לרבות ור' אליעזר בן יעקב אמר אין לי אלא בית על אלו אין חוזר מהמלחמה הרי דפסיקא להו דאין בכלל בית והכא דריש מביתך כי היכי דלא נילף מהתם אבל הא חזין דאין בכלל בית וזה מוכרח בפסק רבינו.

פרק ז

הלכה א ואע"פ שחניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב בשלו

הלכות לולב סימן תרנח

ז ממתח הרה
ב רב הנה
בין קלוי והיחלו
הרף והל"ש פ"ג
דסור ור"ב הרמב"ן
פ ממתח לעיל
ע בעיר הרף שם
וכפי הרן ור"ב
הרמב"ם וכו' ה"ה
שם (פ"י) שקורין
קורטין
פירושלם שנקרא
פרש שהוא מופרש
למשל) פ טור
שם הרש"ם
והכ"ו הרל"ש
פ"ג דפוכה

דמי: ז * שותפים שקנו לולב או אחרוג בשותפות (כט) אין אחד מהם יוצא בו י"ח ביום הראשון עד שיתן לו (ל) חלקו במתנה: הנה ודוקא שלא קנו לנורך מלוא אכל אס קנו לנורך מלוא (לא) יולאים בו מסתמא (לב) לדעתה דהכי קנאוהו (המגיד): ח האחים (לג) שקנו אתרוגים (לד) מתפיסת הבית ונטל אחד מהם אחרוג ויצא בו אם יכול לאוכלו (לה) ואין האחים מקפידים בכך יצא ואם היו מקפידים לא יצא עד שיתנו לו חלקם במתנה וואם קנה זה אתרוג וזה * פריש או שקנו כאחד אתרוג רמון ופריש מחפיסת הבית אינו יוצא באחרוג עד שיתנו לו חלקם במתנה ואע"פ שאם אכלו אין מקפידים עליו מפני שכל שאין שם מאותו המין (לו) אין מחילתם בסתם מועלת אבל כשיש שם מאותו המין אפילו ה"י מעולה מאחרים מחילתם בסתם מועלת (לז) לפי שאינם מקפידים: ט מה שנוהגים במקום שאין אתרוג מצוי (לח) שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות הטעם מפני שכיון שקנאוהו לצאת בו (לט) מסתמא הוי כאילו פירשו (מ) שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנוטלו לצאת בו ע"מ שיחזירוהו להם: הנה ונוסין מעות אתרוג לפי ממון דהדור מלוא מונח טפי על עשירים מעל עניים (מא) ואשה (יב) פטורה מליחן למעות אתרוג הולל ואינה חייבת בו (משונת מהר"ל סימן י"י) וכל אדם ישתדל ויהא זרז במלוא לקנות לו אתרוג ולולב לכה כדי לקיים (מב) המתנה (יג) [ד] כמקנה (הג"מ ס"ה לולב):

שערי תשובה

באר היטב

(יא) פטורה. וכחג הט"ו דעכשיו שנסים שלנו מנכרות חייבת ליתן לזה לפי ממונס וכ"כ המ"א ע"ש. ומי שאינו בעיר אין לרך ליתן לאתרוג מ"א ע"ש: (יב) כמקנה. כי רוב העולם אין יודעים

המשאם משה כה"ע"ש: [ג] פטורה. ענה"ט ועין בשנה"ג דמי שיש לו אתרוג חייב ליתן עם הקהל ועין כ"י בשם הא"ר שדחה דבריו אך הגר"י סובר שחייב בו ככל לרבי לטור ובשם גאונים בתראי כחג דסיון ליתן מתנה לפי ממון ומתנה לפי נפשות ולפ"ו היה נראה לכאורה דגם כשאינו בעיר חייב ליתן המתנה שהרי טעמא דמהר"ל לפי שנוסין לפי ממון וכיון שנתאר הגר"י דהוי ככל לרבי לטור ועינתי בא"ר ורש"מי שכתב ג"כ שנתקום שנהגין ליתן הה"י לפי נפשות משמע דחייב ליתן הה"י אף דלית"י בעיר אף שזו פינתו בגאוןי בתראי שכתוב שם השו"ב זו בשם הכ"ס וכו' קדשו כתוב דלפי העולה שם דלמהר"ל אף שגריך ליתן מתנה לפי נפשות מ"מ מי שאין בעיר אין לחייב כלל ובאשה שמכנסת עמה לחיוב מלוא ולכרך הוי בכלל הדור וזריכה ליתן לאותו חלק שנוסין לפי ממון אבל לאותו חלק חובב הגוף מ"מ היא חובה שמוטל לפעושה בממונו ומי שאין לו ממון לקנות לו אתרוג הוא פטור ממנה וא"ל לחזור על הפתחים ומכ"ש כשיש לקנות אתרוג בדבר מובט שיהיה ראוי לנשא י"מ אלא שהקהל הם לרבים להדר המתנה כפי עשרם פשיטא שחייב זה אינו רק על בעלי כספים ולכן החליט מהר"מ לומר שנוסין לפי ממון וע"ו כחג מהר"ל שמה שאינו בעיר שאין מקום לחייב לפי ממון דהא לית"י גר"י חייב הדור מלוא אין סברא שחייבנו לפי נפשות הדרך כ"ש קאמר דאפילו אי איתא בעיר שהיה מקום לומר שהי"ב לפי נפשות כיון שהוא חובב הגוף ואפ"ה חשבינן לפי ממון ומכ"ש אי לית"י בעיר שאין מקום לחייב לתת כסף נפשות ערכו בעיר שאינו נה וגם לפי ממון אין לו שייכות במלוא כשאינו שם אף מ"מ עכ"פ מתאר אף לפי מ"ש הכ"ס לגטת חזיו לפי נפשות אי ליתא בעיר אין אשתו חייבת כלל דהא הוא אינו שם ואין לדמות לחזיו וקורה וכו"ג דכאן המתנה לנך שעה היא וכיון שאינו שם נעט לנרך המתנה לעלמו הוא פטור אף מלפי נפשות והאשה אס לא מלוא לנרך ח"ל ליתן בין החזיו שלפי ממון ובין החזיו שלפי הנפשות כמ"ש הכ"ס סה: [ד] כמקנה. ענה"ט וע"ש כחג יעקב שליט"ד הדר בכפר אין מפרז להלות אף שהוא יכול לנרך בעיר על אתרוג של

ביאור הלכה

משנה ברורה

חצורה נמלא מתנתו בעילה אכל בלמח ליתא דהא קי"ל דכל מגא"י שא"ל להפקים בסופו והתנה עליו בתחלתו דמנאו בעל ומלא שהקצן קנאו אע"פ שלא יכול להחזירו [ר"ן]: * שותפים שקנו אתרוג וכו'. נלגטם איתא אחים או שותפים וכו' וטעמו דכיון שהוא רק אתרוג אחד אפילו באחים ג"כ דינא הכי כמו שכתוב בפסיק שאמר זה: יהיה כולו שלו ע"מ שאח"כ יחזירוהו לחברו (לח) ומ"מ טוב לומר בפירוש שנתן כ"א חלקו לחברו במתנה ע"מ להחזיר בשעה שיולא ט וכמו שכתבנו לקמיה בס"ט: ח (לג) שקנו אתרוגים. (לט) לאכילה: (לד) מתפיסת הבית. ר"ל מה שירשו מאביהם ועדיין לא חלקו: (לה) ואין האחים מקפידים. דלוא נחשב כשלו: (לו) אין מחילתם בסתם מועלת. שאע"פ שאין מקפידים על האכילה (מ) מקפידים הם על המלוא שאף הם רואים לקיים המלוא כמוהו: (לז) לפי שאינן מקפידים. שגם הם יכולים לקיים המלוא כמוהו: ט (לח) שכל הקהל קונים וכו'. כחג המ"א אפילו לפי מנהגינו שכל אחד נותן כמו שירלה מ"מ זה שאינו נתן כלל נראה שלא יא אס יש ביכולתו ליתן: (לט) מסתמא הוי כאלו פירשו וכו'. ואע"פ שכל זה הוא דין גמור מ"מ כיון שאין הכל יודעין להקטת לכן כתב כמה אתרוגים שמוטב לנרך על שלו אס יש לו כל ד' מיניס כשרים אע"פ שאינם מהודרים כמו של חברו. ואס אין לו מוטב שיטול של חברו הכשרים משיטול של הקהל כי י"א דכשל קהל לא יא דשמא יש בלמח מהס מי שאין דעתו להקטת חלקו לחברו ואף דלא קי"ל הכי מ"מ לכמחילה עדיף טפי ליתול של יסיד [מ"א]: (מ) שכל הקהל נותנים חלקם. ומ"מ לכמחילה טוב שיכריזו שיתן כ"א חלקו לחברו במתנה ע"מ להחזיר [מ"א ודה"ס]: (מא) ואשה פטורה וכו'. ואס היא רואה לנרך (מא) חייבת. ומי שאינו בעיר ח"ל ליתן ועין בשע"מ: (מב) המצוה כחקונה. כי רוב העולם (מג) אינם יודעים להקטת לחבריהם ועוד לעשות הנעשעים כהלכתן. (מג) אפילו חל יוס ראשון

חצורה נמלא מתנתו בעילה אכל בלמח ליתא דהא קי"ל דכל מגא"י שא"ל להפקים בסופו והתנה עליו בתחלתו דמנאו בעל ומלא שהקצן קנאו אע"פ שלא יכול להחזירו [ר"ן]: * שותפים שקנו אתרוג וכו'. נלגטם איתא אחים או שותפים וכו' וטעמו דכיון שהוא רק אתרוג אחד אפילו באחים ג"כ דינא הכי כמו שכתוב בפסיק שאמר זה:

שער הציון

(ז) פוסקים: (לח) דה"ס: (לט) לט"ס: (מ) ר"ן: (מא) ע"ו ומ"א. והיינו אס היא אלמנה או שאין בעלה בעיר משא"כ אס בעלה בעיר ימן הוא נח ואס יש מנהג שכל מי שינרך על האחרוג נותן מעות אחרוג זריכה היא וגם בעלה ליתן [פמ"ג]: (מג) מ"א: (מג) ד"מ: